

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 78 (23007)

2024-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 4

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклиубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ЩыфхэмкІэ гуІэтыпІэн фәе

АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат тыгуасэ республикэм икълэ шхьалэ икълыплэ лъэныкы ихэхъоныгъэ тегъэпсыхъгъэ проектхэм япхырыщын зэрэкӀорэм зыщигъэгъозагъ.

А. Гусев

ачІэхъажьыцтхэр разэ хъунхэр ары. ЗекӀоным ылъэныкыкӀэ республикэм истратегическэ гухэлъхэр кыдэтлътэхэзэ, амалэу

тилэхэм джыри нахь зягъэу-ишомбгъугъэнымкІэ а чыпІэм ишлуагъэ кызэрэкӀоцтым сицыхъэ телъ. Чыопсым идэхъагъэ, джырэ инфраструктурэр ыкӀи зекӀоным епхыгъэ псэуалъэхэр зэрэблагъэхэм мэхъанзихо яІ», — кылуагъ Къумпыл Мурат.

ПсэолъэшІ компанием ипашэ кыи зэрэхигъэщыгъэмкІэ, фэтэр мини 2,1-м еху атынэу мэгугъэх. Мы илъэсым Іоныгъом литерэу N 5-м ишын аухыцт.

Лышхъэм игъусагъэх АР-м иминистрэхэм я Кабинет итхъаматэу КІэрэщэ Анзаур, Мыекъуапэ имэрэу Геннадий Митрофановыр, АР-м псэолъэшынимкІэ и Министерствэ ипашэхэр, архитекту-рэмрэ къэлэгъэпсынымрэкІэ республикэ, къэлэ комитетхэм ялэхъэтетхэр, псэолъэшІ организациехэм ялыкӀохэр. Мыщ джыым кыхэгъэщыгъэн фәе а чыпІэм ихэхъоныгъэкІэ унэхъо гъэнэфагъэ ыпэкІэ зэралыгъагъэр. Микрорайонэу Къоклыплэм ыкӀыбкІэ цыфхэр зыщыпсэуцтхэ чыпІакІэм фэтэрыбэу зэхэт унэ 13 щашынэу рахъухагъ. Ахэм сатыу-шыпІэхэр, транспортыр зыщагъэуццт чыпІэ гъэнэфагъэхэр ялэцтх, урамхэм атетын фәе пкыгъохэр ыкӀи нэмыкІхэр кыдалъытэцтх.

Проектым иподрядчикыр компаниеу «ОБД» зыфилорэр ары. Инфраструктурэм епхыгъэ Іофтхъабзэхэм афэгъэзагъэр АР-м икъралыгъо бюджет учреждениеу «Стройзаказчикыр» ары.

Республикэм и Лышхъэ хигъэунэ-фыкІыгъ проектыр дэгъоу гъэцкІэгъэн, микрорайонкІэм щыпсэунхэмкІэ нахь Іэрыфэгъу зэрэхуцтым епхыгъэ Іофы-гъохэр кыдэлъытэгъэнхэ зэрэфаер. Ащ нэмыкІэу къэлогъэн фәе унэхэм япроцент 25-м нахь мымакІэу кІэлэцыкІу ибэхэм ыкӀи зэхэоним ишынагъо зилэ псэупІэхэм

кычлащыжыхэрэм зэраратыцтыр.
«Анахь мэхъанэ зилэр унэхэм

УнэклоцІ дэпкхэр хъазыр хуцтх. Ахэм счетчикхэр, пщэрыхъапІэхэр, сантех-никэр, пчъэхэр ахэтыцтх, балконхэмрэ лоджиехэмрэ зерищыкІагъэм тетэу зэ-тырагъэпсыхъащтх.

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшын дакӀоу ахэм къапэлулъ чыпІэхэри зэтырагъэ-псыхъащтх. Псэуалъэхэм чыпІэу ау-бытырэр гектар 14 фэдиз мэху, цыфхэр зычІэсыцт унэхэр — квадрат метрэ мин 73,8-рэ фэдиз. Социалнэ инфраструк-турэм ихэхъоныгъэ телытагъэу мы микрорайоним пщэрыллыбэ зэшлозы-хыцт Гупчэм пае унакІэ щашынэу рахъухагъ. ЦыфхэмкІэ нахь Іэрыфэгъу хуным телытагъэу джырэ уахътэм диштэрэ еджэпІакІэу ашынэу рагъэжы-гъэм кІэлэеджэкІо 1100-рэ чІэфэцт. КІэлэцыкІу ІыгыпІэмрэ ІзапІэмрэ Іоф ашІэу рагъэжыагъ. Ащ нэмыкІэу чы-пІэхэм зэхэуытагъэу хэхъоныгъэ ягъэ-шыным кызэрэдилытэрэм тетэу об-щественнэ мэхъанэ зилэ чыпІакІэхэри зэтырагъэпсыхъащтх. Гушылэм пае, паркэу «Патриот» зычІэцтыр ащ шагъэ-псынэу рахъухагъ.

АР-м и Лышхъэ
ипресс-кыулыкъу

Яздэлэжьэныгъэ зырагъэушьомбгъушт

Мэфэкл Iофтхьабзэхэу Тыркуем икьалэу Дюздже дэт университетым щыкIуагъэхэм ахэлэжьагъэх Адыгэ кьэралыгъо университетым иллыкIо купэу ректорэу Мамый Даутэ зипэцагъэр.

2013-рэ ильэсым Дюздже дэт университетымрэ Адыгэ кьэралыгъо университетымрэ яздэлэжьэныгъэ тегъэпсыхьагъэу адыгабзэмрэ культурэмрэ яотделение кьызылаухыгъагъ. Тырку университетым искусствэхэмкIэ ифакультет кавказыбзэхэмкIэ ыкIи культурэхэмкIэ икафедрэ ащ лъапсэ фэхьугъагъ. Программэу «Адыгабзэмрэ литературэмрэ» зыфилорэм диштэу бакалаврэхэр, магистрантхэр ыкIи аспирантхэр агъэхъазырых. Илъэсипшым студенти 190-м ехъу а программэмкIэ университетым щеджагъ, ахэм янахьыбэр тильэкъэгъухэу Тырку Республикэм щыпсэухэрэр ары.

Апшэрэ еджэплитIумэ яздэлэжьэныгъэ илъэсипшI зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэ хъугъэ-шIэгъэ шъхьалэу щытыр Адыгэ кьэралыгъо университетымрэ Дюздже дэт университетымрэ ялыкIохэр зыхэлэжьэгъэхэ Дунэе научнэ-практическэ конференциер ары. АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ, Урысыем Iэклъыб кьэрал IофхэмкIэ и Министерствэ и ЛыкIо IофшIапIэу кьалэу Краснодар дэтым, Урыс унэу Тыркуем итым ялыкIохэр ащ илофшIэн хэлэжьагъэх, адыгабзэмрэ культурэмрэ япрограммэу зэдызэхъагъэуцагъэм игъэцэкIэнкIэ еплъыкIэу ялэхэр кьыралотыкIыгъэх. ЛъэныкъуитIумэ азыфагу илъэздэлэжьэныгъэм джыри нахь зиушьомбгъушт. Конференцием икIэухым Адыгэ кьэралыгъо университетым иректорэу Мамый Даутэрэ Дюздже дэт университетым иректорэу Недим Сизбиррэ зэдэлэжьэныгъэм ипротокол алапэ кIадзэжьыгъ. Ащ кьызэрэдилъытэрэмкIэ,

академическэ ыкIи административнэ IофшIэхэмкIэ яздэлэжьэныгъэ нахь агъэпытэшт, студентхэмкIэ зэхьожьыштых, зэгъусэхэу ушэтын проектхэр зэшIуахыштых, социальнэ, культурнэ ыкIи научнэ зэлыкIэгъухэр зэдызэхъаштых.

Адыгабзэмрэ культурэмрэ альэныкъокIэ зэдэлэжьэныгъэм ипрограммэ кьыдыхэлъытагъэу Дюздже дэт университетым и Ботаническэ сад Кавказым кьышыкIыхэрэм я Мыекъопэ мемориальнэ ботаническэ парк кьышызылаухыгъ. Адыгэ кьэралыгъо университетымрэ тырку университетымрэ ялыкIохэм ащ чыгъэе ыкIи пчэй чыгъ лъэпсэ цыкIухэр щагъэтIысхьагъэх. 2016-рэ ильэсым Адыгэ кьэралыгъо университетым и Ботаническэ сад лъэныкъуитIумэ япро-

ект диштэу шагъэпсыгъ Дюздже икъохъэплэ лъэныкъокIэ кьышыкIыхэрэм ямемориальнэ ботаническэ парк.

Адыгэ кьэралыгъо университетым иллыкIохэр джащ фэдэу хэлэжьагъэх адыгэ культурэм ушызыгъэгъозэрэ сурэтхэм якъэгъэпсэгъон. Ар зэхэзыщагъэр Дюздже дэт университетым лъапсэ фэзышыгъэ Сиврикай Шерифоглу и Фонд ары.

Адыгабзэмрэ культурэмрэ яотделение илъэси 10 зэрэхъугъэм ихэгъэунэфыкIын фэгъэхьыгъэ программэр Дюздже игубернатор, республикэм иправительствэ ыкIи университетым ялыкIохэр зыхэлэжьэгъэхэ мэфэклI пчыхъэшъхъашхэкIэ ухыгъэ хъугъэ.

Адыгэ кьэралыгъо университетым ипресс-къулыкъу

ЖьоныгъуакIэм и 5-р — Христос кьызыхъугъэ маф

Лъытэныгъэ зыфэтшырэ чыристанхэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэр!

Христос кьызыхъугъэ Мэфэ Нэфым фэшI тышъуфэгушIо!

Чыристан диныр зылэжьыхэрэм анахь агъэлъэплэрэ мэфэклIхэм зыкIэ ащыщ Пасхэр. Ар зэфагъэм, гугъаплэм, шульэгъум ыкIи гукIэгъум ятамыгъэу щыт.

Мы гъэтхэ мэфэклым цыфхэм агухэр нахь зэфыхыгъэх, шушIэным, фэныкъохэм Iэпылэгъу ятыгъэным, зэгурылоныгъэ азыфагу илъэу мамырэу зэдэпсэунхэм нахь афэблэх. Пасхэм ишIуагъэ кьэкIо гушъхъэлэжь байныгъэхэр, культурнэ шуагъэхэр нахь пытэнхэмкIэ, лIэшIэгъубэ кьызэпызычыгъэ шэн-хабзэхэр кьэухъумэгэнхэмкIэ.

Христос кьызыхъугъэ Мэфэ Нэфым православнэ чыристан пстэуми тафэ-лъало псауныгъэ пытэ, щылэкIэшIу ялэнэу, ублэплэшIу пстэуми гъэхъагъэхэр ащашIынхэу! Унагъо пэпч Пасхэм насып кьыфыхьынэу, щылэкIэшIу кьыритынэу, игухэлъ дахэхэр кьыдыгъэхъунхэу, игупсэхэмрэ кьыпэблагъэхэмрэ адигъэтхъэнэу фэтэлэ!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу, Урысые политическэ партией «Единэ Россияем» и Адыгэ шьольыр къутамэ и Секретарэу КЪУМПИЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

Ныбджэгъу лъаплэхэр!

2024-рэ ильэсым иятIонэрэ мэзих телъытэгъэ кIэтхэгъу уахьтэр макIо.

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» кьызытхыкIы зышIоигъохэр мыщ фэдэ уасэкIэ ащ Урысыем и Почтэ икъутамэхэм ащыкIэтхэишъуцтых:

Индексэу П4326-р:

зы мазэм — сомэ 207,57-рэ;
мэзитIум — сомэ 415,14-рэ;
мэзищым — сомэ 622, 71-рэ;
мэзилIым — сомэ 830,28-рэ;
мэзитфым — сомэ 1037,85-рэ
мэзихым — сомэ 1245,42-рэ.

ФэгъэкIотэн зилэ купхэм апае индексэу П3816-р:

зы мазэм — сомэ 204,14-рэ;
мэзитIум — сомэ 408,28-рэ;
мэзищым — сомэ 612, 42-рэ;
мэзилIым — сомэ 816,56-рэ;
мэзитфым — сомэ 1020,07-рэ
мэзихым — сомэ 1224,84-рэ.

Шъугу кьэдгъэкIыжьын, джащ фэдэу IофшIапIэхэми гъэзетыр кьыратхыкIышъуцт — сомэ 240-рэ ащ ыуасэр, илъэсныкъом кьызыцIэдкIырэ мафэхэм афэтIэжьыцт, ащ пае ипчъагъэкIэ ар экземплар 15 е нахьыбэн фае.

Ежъ-ежъырэу къаIохэзэ зыштэжьыцтхэм апае тигъэзет мэхым ыосэцтыр сомэ 150-рэ, ар редакциер зычIэт унэр ары зычIахыжьышъуцтыр.

Дунэе шлэныгээ-практическэ конференциер

Илъэпкь фишлэрэр шломаклэу щылагъ

Зэлъашлэрэ шлэныгээлэ-жэу, литературоведэу, тхаклоу, общественнэ Иофшлэшхуагъэу Шхьэлэхьо Абу кы-зыхьугъэр илэс 95-рэ хьугъэ.

Ащ фэгъэхьыгъэу гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтым шлэныгээ конференцие «Актуальные проблемы национальных литератур и литературоведения: состояние, перспективы развития» ылоу щызэхашагъ.

Ифотхьабзэм хэлэжыагъэу АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэкэ и Министерствэ илы-клохэр, АКЪУ-м ыкли МКЪТУ-м, Адыгеим игурыт еджаплэхэм адыгабзэмкэ яклэлэгъаджэхэр, лэклибым кыкыжыгъэ тилъэпкъэгъухэр, Абу икьоджэгъухэр, иунагъо, илахьылхэр.

МэфэкI офотхьабзэр шлуфэс псалэхкэ кызылуиыгъ гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтым ипашэу, философии шлэныгъэхэмкэ докторэу Лылуужу Адам. Абу зымышлэрэ офотхьабзэм кы-зэремыкIолагъэр ащ кыхи-гъэщыгъ ыкли илэс 60-м кы-клоцI шлоу ылэжыгъэр, хьалэ-лэу, зафэу илъэпкь пае зэрэ-щылагъэр, хэкум пае клэлэгъа-джэхэм ягъэхьазырын, тишэ-ныгъэлэжыхэм япчъагъэ хэгъэ-хьогъэным, ныбжьыкIэхэр на-укэм хэщэгъэнхэм Абу илахьы-шхо зерахэлъыр пшлэн зэрэфар-кыкыгъэтхыгъ. Шхьэлэхьо Абу шхьэлэпкытэжыныгъэ инырэ илъэпкыкIэ шхьэлэпкытэжыныгъэ-шхорэ зэрэхэлъыгъэр, имафэ къэс офотхьабзэмкэ кыгъэщып-кагъэу Лылуужуым ылытагъ. Лъэпкь лъуз-гууэ ин зилэхэм Абу зэрэщыгъэр, адыгэхэм ящылакIэ нахьышлу шыгъэным-кIэ зышхьамысыж-мыпшыж-жыу зэрэщытыгъэр, Адыгэ Хасэм изэхэщэн-зецэн ыплъэ зэрифагъэр, ащ итхьаматэу зэрэщытыгъэр, джаш фэдэу

Илъэныгъэ Адыгэ

Шхьэлэхьо Абу иакъыл-лушы-гъэкIэ, ицыфыгъэ дахэкIэ зы-щыц лъэпкыым кыкыжыгъэ, цыхьэ кыфашлэу, Дунэе Адыгэ Хасэм и Хэсашхьэ зэрэхэтыгъэр ыкли илэс зауэрэ ащ итхьаматэу офотхьабзэр шлогъэ инэу фильэгъу.

Адыгэ Республикэр гъэпсы-гъэнымкIэ Абу Иофшхо дэдэ зэрилэжыгъэр, цыф гупсэф шьырытышхо теомы, зыщицы-клагъэм Абу пхъэшэгъэ-пытэгъэ ин илъэпкыкIэ зэрэхэлъыгъэр республикэр кыдэхыгъэным фэбанэхэ зэхум нафэ кызы-рэхьугъэр хигъэунэфыкыгъ. Иадыгэ лъэпкь зилэтынкIэ, хэхьонкIэ ышлэмэ, зэблэжы-щытыгъэ.

Конференцием апэрэ шлуфэс гушыр кыщылауагъ АР-м гъэ-сэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ иминистрэу Е. К. Лебедевым.

— *Шхьэлэхьо Абу адыгэхэм агъэшлэрэ цыфышху, — кы-лыагъ ащ, — ищылэныгъэ зэрэ-щытэу иадыгэ лъэпкь гъогу нэфынэ гупсэф тецэгъэным фигъэшшоагъ — шлэныгъэлэж-иныгъ, гъэсэкIо дэгъугъ, клэлэ-егъэджэ шьыпкъагъ.*

Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъ-къар, Къэрэщэе-Черкес респуб-ликэхэм янароднэ тхаклоу, Урысыем офотхьабзэмкэ и Лы-хьужэу, общественнэ Иофшлэ-шхоу Мэщбэшлэ Исхьакъ гушыр

лэпкьэклотэагъ. Шхьэлэхьо Абу ищылэныгъэ зэрэщытэу лъэп-кыым зэрэфигъэшшоагъэр Исхьакъ кылыагъ. Илэс 60-м кыкылоцI Абу шлоу ылэжыгъэр зэрэбэр: шлэныгъэ-гъэсэнэгъэу зэригъэгъотыгъэр илъэпкь Лу-гъэкIэжыу, Абу игупсэ Теуцожэ районым клэлэгъэджэ кызыры-клоу, завучэу, директорэу офотхьабзэр шлоу, етIанэ наукэм-кIэ гъэзагъэу зэрэлэжыагъэр, ныбжьыкIэхэр шлэныгъэм фи-цэнхэр римыгъэкъоу, адыгэ лъэпкыым ищылакIэ-псэукIэ ылъапсэ гъэпытэгъэныр Абу ыплъэ зэрифагъэр, зэрэофшлэ-клохуагъэр, ежэ икIэсэ адыгэ литературэм икьэбзэныгъэ-дэ-гъугъэ кIиугъауеу, тхьаклохэу Цэй Ибрахимэ, Хьаткьо Ахь-мэд афэдэхэу лъэныкыо егъэзэ-кI ашлыгъагъэхэм ацIэ къэлэтыжы-гъэнымкIэ Абу Иофшхо зэ-рилэжыгъэр, ежэ ышхьэкIэ ащ утын хихэу кыхэкIыгъэми, шьыпкъэр ипкынуэ зэрэщымы-тыр Абу кызырэгъэлъэгъуагъэр Исхьакъ ныбджэгъу-гупшысэгъоу илэгъэ Абу шлугъэу фильтагъ. Лъэпкыпсэр гъэпытэгъэнымкIэ лыр лупкыкынуэ зэрэщымы-тыгъэр, зымылэгъу дэдагъэхэми, ежыр, Абу, Хьэдэгъэлэ Аскэр, Тхьаркьохэу Юныс адыгэ лъэп-кыым игушлуагъуи, игумэкIэ цыгъуазэхэу, зэхэгушылэжыхэу, зэкIэдэлукыжыхэу зэрэщыты-

гъэхэр Исхьакъ кырылотыкыгъ.

«*Шхьэлэхьо Абу илъэпкь паемэ — зышхьамысыжыгъ, — кылыагъ ащ, — шлу ылэ-жыгъ, непэ ежыр кытхьамы-тыжыми, ишлэныгъэ Иофшлэ-гъэхэм, игупшысэ ин, ицыфы-гъэ лъагэ тарэгъуазэ. Ифэ-шъуашэу, епэсыгъэу ылытагъ мы институтым иунэхшо зэхэ-хьапIэ хьарыф инхэмкIэ — «Шхьэлэхьо А. А.» ылоу тет-хэгъэныр; ащ нэмыкIэуи, илэс 60-м нахьыбэм зыщыпсэугъэ тикъэлэ шхьалэу Мыекъуапэ изы урам анахь лъэгъупхьэм Абу ыцIэкIэ еджэнхэр зэрифа-шъуашэр Мэщбэшлэ Исхьакъ кIигъэтхыгъ.*

Шхьэлэхьо Абу кызыхьы-гъэр илэс 95-рэ зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъэ зэхэхьэм икьуа-джэу Очэпшые кыкыгъэхэри, илфыгъэхэри, ышнахьыжэ ыкли ышнахьыкIэ яунагъохэри, Очэ-пшые кьоджэ администрацием ипашэу Делэкьо Рэщыди хэ-лэжыагъэх. Къуаджэм ыцIэкIэ Абу фэгъэхьыгъэ гушыр фабэ кышлыгъ Рэщыдэ.

Я 30 — 40-рэ илэс гъу-сыйхэр, зэошхом илэхьан ыкли зэоуж гъэблэ илэхьэр Абу ынэ зэрэклэжыгъэхэр, охтэ кыным исабынгъо зэрэтефагъэр, ау цыфы хьун фаллэу кьэхьугъэти, зэреджагъэр ыкли зэрэпэжы-гъэр; Шхьэлэхьо Абу иадыгэ

лъэпкь фишлэрэр шломаклэу, зышхьамысыж-мыпшыжыгъэу зэрэщылагъэр; плуныгъэ-гъэсэ-ныгъэ Иофшхом имызагъоу, мамырныгъэм игъэпытэнкIэ Иофшхо зэришлагъэр, къош Абхьазым заор кызырашылэм, апэу ащ зылэ фэзыщэгъэхэм Абу клэцаклоу зэрилагъэр, узэ-къотмэ, узэрэлэжыым емыхьы-рэхьышэу, зымышлугоу лъэп-кыым адыгэхэр зэрегоуцагъэ-хэр лыгъэ хэбзэ шьыпкъагъ — напэр атызэ, лыгъэр кыха-хыгъ тикIалэхэм, Абхьаз Рес-публикэми ылотэжыгъ.

МэфэкIым кыщыгушылагъ Шхьэлэхьо Абу илфыгъэ-цыфы-гъэ зыгъэлъапIэу, шхьэкIэфэ-ныгъэшхо фызилэу Апэжыхьэ Светланэ. Уапэ ит цыфым мэханэшхо зэрилэр щысэхэмкIэ ащ кырылотыкыгъ.

Ифотхьабзэм хэлэжыагъ ыкли псэлъэ клэкл фабэ кыщышлыгъ республикэ Адыгэ Хасэм итхьа-матэу Лымыщэкьо Рэмэзан. Абу фэдэ лышлухэр кызыхэ-кыгъэ адыгэхэм ягъогу дахэу зэрэпкылотэщтыр ащ кылыагъ.

АР-м илъэпкь артисткэу, УФ-м изаслуженнэу Уджыхьу Мариет мэфэкIым кыщыгушы-лагъ, Шхьэлэхьо Абу адыгэ-хэм, лымэфэ гъэсэгъэ кьодьер арымырэу, цыфышлу лъэз зафэу, ухэтми узэхэзышлыкын зылэкIыщтыгъэу зэрилагъэр, гупшысэкIо-акъылышлэ инэу зэрэщытыгъэр кIигъэтхыгъ, шлэныгъабэу, Иофшлэгабэу лъэп-кыым кыфигъэнагъэхэр гъозэ-плэ инхэу ылытагъ, «Шлу зы-шлэрэм шлу фыщылъ» зэралоу, мыщ фэдэ шлэныгъэ конферен-циешор фызэхэщэгъэныр кы-лэжыгъэу ылытагъ. Конферен-цием хэлэжыагъэр институтым илофшлэу ГьукIэлI Зухра кы-гъэхьазырыгъэ видеофильмэу Шхьэлэхьо Абу фэгъэхьыгъэм рагъэпллыгъэх.

Конференциер пленарнэ зэ-хэсыгъом ыкли темэ зэфэш-хьафхэмкIэ секции 4-м ялофшлэн лъагъэкIотэагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Ишлэжэ агъэлъапIэ

«Цыфым игушлу ашлэфэ псэуиц» ало сыдигъокIи. Шхьэлэхьо Абу непэ кытхьамытыжыми, ащ Иофшлагъэу кыгъэна-гъэхэм осэишхо яI. Икьоджэгъухэм, Иоф дэзышлагъэхэм, ригъэджагъэхэм ар ащыгъуишэрэп.

Теуцожэ районым ит къуа-джэу Очэпшые мэлъыфэгъуым и 19-м, 1929-рэ илэсым ар кышыщыгъ. Мы мафэм ехь-лэу икьоджэ гупсэ дэт куль-турэм и Унэ ыкли модельнэ кьоджэ тхьлэджалэм Иофхьэ-бзэ гъэшлэгъон щызэхашагъ. Осэшхо зыфашлэрэ якьоджэ-гъоу, зэлъашлэрэ адыгэ лите-ратуроведэу, филологие шлэны-гъэхэмкIэ докторэу, профессо-рэу, академикэу ыкли Урысые Федерациемрэ Адыгэ Респуб-

ликэмрэ шлэныгъэмкIэ язаслу-женнэ Иофшлэу Шхьэлэхьо Абу ар фэгъэхьыгъагъ.

Ифотхьабзэм кырагъэблэ-гъагъэх гурыт еджаплэм икIэлэ-еджаклохэр. Абу ищылэныгъэ гъогу, игъэхьагъэхэр ахэм къа-фалотэагъ. Илэгъухэм иакъылкIи, игупшысэкли, ицыфыгъэкли къа-хэщэу зэрэщытыгъэмкIэ зэдэ-гушылэгъур аублагъ. Шхьэлэхьо Абу тхыгъэ 400-м ехьу иI, тхы-лэ 30 кыдыгъэкIыгъ. Адыгабзэм ыкли адыгэ литературэм язэ-гъэшлэн илахьышхо хильхьагъ. Гурыт еджаплэхэм апае тхы-лэхэр, егъэджен программэхэр зэхигъэуцагъэх.

Общественнэ-политическэ организациеу «Адыгэ Хасэм» изэхэцаклохэм ар ащыщыгъ, илэс 7-рэ итхьаматэагъ. Об-щественнэ движениеу «Коми-тет 40» зыфилорэм ипэцагъ, джаш фэдэу абхьазхэм лэпыл-гъу афэхьугъэнымкIэ комитетми

илэшхьэтетыгъ. «Адыгеим и Щытхьузэхэ» зыфилорэ медалыр кыфэгъэшшоагъ. Адыгэкъалэ ыкли къуаджэхэу Очэпшые, Щынджые, Аскъэлае яцыф гъэ-шлогъагъ.

— *Шхьэлэхьо Абу зымы-шлэрэ е ыцIэ зэхэзымыхыгъэрэ республикэм исэп плэми ухэу-къоштэп, дахэкIэ, дэгъукIэ ащ игушлу ашлэ. Тикъуаджэ мыщ фэдэ цыф кызырэдэкIыгъэм тырэгъушхо, ащ ишлэжэ дгъэлъэ-плэныр, кыткIэхьухьэрэ лэуж-хэм ядгъэшлэныр ары тэ типшы-рыллыр. Егъэджен программэм кыдыхэлъытагъэу литерату-рэмкIэ проектхэр агъэхьазыры хьумэ, Шхьэлэхьо Абу итхы-гъэхэр лэпылэгъушлу мэхьух. Мы мафэм ехьулэу итхыгъэхэр ыкли гъэзэтэу кызырэхьагъэхэр зыхэт кьэгъэлъэгъони зэхэт-цагъ. КIэлэеджаклохэм ашлэ-гъэшлэгъонэу кыхэлэжыагъэх, — кылыагъ Очэпшые тхы-лэ*

Бэшкэу Заремэ итхьазыныш

еджаплэм ипашэу Бэшкэу Заремэ.

Ифотхьабзэм кыдыхэлъыта-гъэу видеотехыгъэхэр ныбжьы-кIэхэм къафэгъэлъэгъуагъэх.

Культурэм и Унэ ипашэу Апэзэу Нуриет агъэлъапIэрэ якьоджэгъу фи-гъэхьыгъэ усэмкIэ зэхэхьэр зэфашыжыгъ.

ДЕЛЭКЪО Анет.

ПсыкъечъэхышIэм

Адыгэ-абхаз литературнэ фестивалэу «Рыфабгъо иусэ сатыр-хэр» зыфилорэр мэлыльфэгум иаужырэ мафэхэм Адыгеим щы-кIуагъ. Ар тишъолыр щызэхэцагъэ хуныр зыпшэ дэкIыгъэр республикэм ибзылфыгъэхэм я Союз.

Фестивалыр зигукъэкIыр ыкIи лъапсэ фэзышIыгъэр Къэбэртэе-Бэлыкар Республикэм кышчы-дагъэкIырэ гъэзетэу «Горянка» зыфилорэм иредактор шъхалэу, усаклоу ыкIи журналистэу Къаныкьо Зарин.

Фестивалым изэхэцакIо зэррихуыгъэу, зыцашIырэ чIыплэм ыцIэкIэ ащ еджэх. Гу-щылэм пае, гъэрэкIо ар Абхаз Республикэм щыкIуагъ ыкIи «Рифмы на Рице» зэреджагъэхэр. Ащ Адыгеим ыцIэкIэ хэлэжыгъэу журналистэу ТIэшъу Светланэ, ХъакIэмызэ Сусанэ, Тэу Замирэ, усаклоу Шъэфрыкьо Адам, «Адыгэ макъэм» иредактор шъхалэу МэшлIэкьо Саидэ. Ар игъэкIотыгъэу кыхэтIу-тыжыгъагъ. Абхаз усаклоу ыкIи журналистэу Дмитрий Габелиа итворческэ пчыхъэзэхэхэ Адыгеим щыкIонэу пхъэдз шы-кIэмкIэ фестивалым икIэух ща-гъэнэфэгъагъ. Ары мызыгъэгум гъэцэклагъэ хуыгъэр.

Фестивалым иапэрэ мафэ Дмитрий Габелиа итворчествэ фэгъэхыгъэ зэхэхэ АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ щыкIуагъ. Творческэ объединение «Ошъадэм» иартистхэу Нэгъой Заур, Шэуджэн Лианэ ыкIи ЛIыбзу Шан ижырэ адыгэ макъамэхэмкIэ пчыхъэзэхэхэр кызылIуа-хыгъ. Ар зезыцагъэр АР-м изаслуженнэ журналистэу ТIэшъу Светлан. Дмитрий Габелиа пстэуми нэлусэ ащ афишIыгъ. Дмитрий Габелиа ильэс 38-м

ит. Абхаз Республикэм и Очамчир район ит къуаджэу Джал кышчыхуыгъ. Абхаз къралыгъо университетым тари-хымкIэ ифакультет кыухыгъ. «НыбжыкIэхэм яуахт» зыфи-лорэ абхаз движением итхамэ-тагъ. Гъэзетэу «Единая Абха-зия» зыцIэм икорреспондентыгъ, нэужым иредактор шъхалэ илэнатIэ ыгъэцэклагъ, 2012-рэ ильэсым щыублагъэу журналэу «Алашара» («Свет») поэзиэмкIэ иотдел иредактор. 2010-рэ ильэ-сым щегъэжыгъэу иусэхэр, итхыгъэ зэфэшъхьафхэр кыиз-дэхэрэ тхылъхэр Сыхум кы-щыхаутых. Абхазым итхакIохэм я Союз хэт. Темыр Кавказым итхэкIо ныбжыкIэхэм язэхэхэу 2009-рэ ильэсым МыекIуапэ щыкIуагъэм, Абхазым итхакIохэм я Союз илIыклоу тхэкIо ныбжыкIэхэм яапэрэ Дунее форумэу 2011-рэ ильэсым Моск-ва щылагъэм ахэлэжыгъ.

Абхаз усэкIо ныбжыкIэу Абзагу Колбая игъусэу Дмитрий Габелиа Адыгеим къэкIуагъ. Ащ итворческэ пчыхъэзэхэхэ фе-стивалым хэтэу Адыгеим зэрэ-щызэхэцэрэр зешIэм, Адыгеим къеблэгъагъ ащ ишъэогуу шып-къэу, ыгъэблагъэу Къэрэщэе-Черкес Республикэм иусэкIо цIэрылоу Чэнджэшьэо Артур. ГъэрэкIо Абхазым щыкIогъэ фестивалым хэлэжыгъэхэмкIэ Адыгеим щыкIогъэ едзыгъом изэхэцэн кIэцакIо тызэрэфэ-хуыгъэм имызакъоу, тшъхьэкIэ

тыхэлэжыэнэу хуыгъэ. Абхаз усаклом итворчествэ ашIогъэ-шIэгъэнэу пчыхъэзэхэхэм хэлэжыгъэх шIэныгъэлэжхэр, журналистхэр, усаклохэр, гъэ-сэныгъэм, культурэм ащыла-жъэхэрэр.

Адыгеим ибзылфыгъэхэм я

Союз итхаматэу Вэрэкьо Хъа-лимэт ыкIи ащ игуадзэу Натхьо Разиет зэхэхэм хэлэжыгъэх. Союзым итхаматэу шIуфэс гу-щылэхэмкIэ хъакIэхэм ыкIи фестивалым хэлэжыгъэхэрэм апэгъокIыгъ. ЗипчыгъэкIэ макIэ хуэрэ лъэпкъэхэм мыщ фэдэ Iофтхьабзэхэм яшIуагъэкIэ якультурэ, ялэпкъыбзэхэр кы-зэтырагъэнэнхэ зэралэкIырэм игугъу кышIыгъ. Лъэпкъ усэм непэрэ мафэм итарихь кы-зэрэханэрэр хигъэунэфыкIыгъ.

Нэужым фестивалым ихъакIэу Дмитрий Габелиа гущылэр ра-

тыгъ. Игуапэу Адыгеим кы-зэрэкIуагъэр ащ хигъэунэфы-кIыгъ, абхаз, адыгэ, урыс тхакIохэм ыкIи усаклохэм ятхы-гъэмэ езбырэу къяджагъ. Мы уахътэм тефэу абхаз диас-порэу Тыркуем щыпсэурэм культурнэ гупчэу ялэм творче-скэ зэхэхэу щыфызэхэцэмэ ашIоигъоу зэрэрагъэблэгъагъэр кыIотагъ. Ау а зэлукIэгъур зэ-кIихыи, Адыгеим къэкIоныр ыпэ зэрэригъэшIыгъэр Дмитрий хигъэунэфыкIыгъ.

— Титарихь ижырэ уахъ-тэм кышIегъэжыгъэу заохэм къапхырыкIызэ кыэрэкIо. Бзэ, культурэ бай тI! шъхьае, лъэп-кыи тызышIырэ пстэоу тызэры-гушхорэр, къошын къутагъэм псыр кызырричIырым фэдэу, тIэкIэлын тIэкIышт. Пшэхъуа-цэу дунаим тытэт. Ар кыдгу-рылон ыкIи пшэрылI гъэнэ-фагъэхэр зыфэдгъэуцужьынхэ фае. Лъэпкъышхохэм зызэрау-хумэжыын алэжыгъэрэм ишIы-кIэ-амалхэр тищысэтэхыплэу тапэкIэ тылпыкIотэн фае, — абхаз тхакIоу Алексей Гогуа игущылэхэм Дмитрий Габелиа къяджагъ. Джащ фэдэу къош тхакIохэу Баграт Шинкуба, Мушни Ласуриа, Николай Джо-нуа, Александр Бардод ятхы-гъэхэм ащыщ пычыгъохэм пчыхъэзэхэхэм къекIоплагъэхэр нэлусэ афишIыгъэх.

МэщбэшIэ Исхъакъ иусэу «Добрый голос твой», Михаил Светловым и «Гренадэ», Ва-лентин Гафт иусэу «Хулиган», Владимир Саблиным, Чэнджэ-шьэо Артур ятхыгъэхэм Габелиа гум хэтIысхъэу къяджагъ. Артур кыфигъэшIошэгъэ усэм зэрэхэ-тым фэдэу, абхазхэмрэ адыгэ-хэмрэ кышъхьэхэр тазфагоу, ахэм тагощы тIлошIызэ, егъа-

иусэ орхэр

шлэм тызэгусэнэу тызэгупах-
гэу кычлэккыжыг:

*«...Заря свои открывает снова
дверцы,
Зажжется день,
пропахший черемшой,
Там будешь ты — абхаз
с черкесским сердцем,
И я — черкес
с абхазскою душой!»*

Усэм иклэух Іэгутео мэкэ-
шхом тхылъеджаплэм ихыклэщ
зыккышырыгъэлэтыг.

Джащ фэдэу Дмитрий Габелиа еж итхыгъэхэми урысы-
бзэкІи абхъазыбзэкІи кыаджагъ.
Усаклохэу Дзыбэ Санит, Шэф-
рыкыо Адам, Чэнджэшэо Артур,
КЪТРК «Адыгеим» ирежиссерэу
Гъазые Бирамхъан, шлэныгъэ-
лэжхэу Шъаукыо Асфар, Шэу-
джэн Тамарэ, АР-м шлэныгъэм-
рэ гъэсэнэгъэмрэкІи и Ми-
нистерствэ илофышлэу Мамый
Марият, Лъэкпъ тхылъеджаплэм
илофышлэу Кучмэзыкыо Аминэт
Дмитрий Габелиа итворчествэ
шыгуазэ зэрэхъугъэхэм, усэ
зэрэфашыгъэм кытегушыла-
гъэх, адыгэ-абхъаз литературнэ
фестивалыр Адыгеим зэрэщы-
клорэм мэхъанэшхо зэрилэр
хагъэунэфыкыгъ.

Нэужым Габелиа иусэхэу
Хыклэмызэ Сусанэ, Тэу Замирэ
ыкІи Нэгъэрэкыо Санит адыга-
бзэкІи зэрадзэкІыжыгъэхэм
кыаджагъэх. УрысыбзэкІи «под-
строичику» кытІлэкІэхъагъэхэм
яшлугъэкІи зэдзэкІыныр кыд-
дэхъугъ.

**Хыклэмызэ Сусанэ зэри-
дзэкІыжыгъэр:**

*Джыри бзэмылоу кызнэсы
Жьыбгъэ чыліэм ылапэхэр.
Зэхасшэу склуачІи мэкІуасэ,
Мэучылы
спкышъоли списи...
А жьыбгъэр,
ащ кІуачІэр зэхешІэми,
Щыгугыхэрэп чыгхэр
гукІэгум,
Ау щытми, шъхъащэ фэсэ-
шы
Бжыхъэ гуащэу
зиуахътэу къэшэсырэм...
Нэгъэрэкыо Санит зэридзэ-
кІыжыгъэр:*

**Ощхыцэхэр
кыистетакъох
ощхыцэхэм
зыпарэкІи**

*сыгу зэмыгъужъу
саделэзэ ягъогу акІужы
спсэ къамгъэуцІынэу
ощхыцэхэм*

*ядунай ахъожы
кызнэсхэмэ*

*къэох мэкІуасэх
уашъом зыкыфагъазэ
къафигъэгъурэм рыразэх*

(Авторым тамыгъэ хэмытэу
зэритхыгъэр къэдгъэнэжыгъ).

**Тэу Замирэ зэридзэкІы-
жыгъэр:**

*Мары сиуахътэ!
Гъогур кысэджэ,
Жьыбгъэр къэуалъэ,
Ащ кышчыуцшэ?
ПкІэшэ ныбжыкІлэм
Унэ рысшыни
Одыджын макъэр
Уашъом хэсцэн.
Насып гъогутІур
Зы гъатхэ еспхыни,
Хыр згъэгъушыни,
Жъуагъор згъэщхын.
ЗанкІэу, лъэпытэу
Гъогум сырэкІо.*

**Сичэфынчъагъэ
Ныбжыкыу мыхъун,
Сапэ илэ гъогум
Амал сыфэхъун,
Зыпари ащыгъум
Сыгу къемыон.
СфэукІочышт!
Зэуи кысщымыхъун.**

Джамбэчыне гурыт еджаплэм
кыкІыгъэ къэшъокІо-орэдыло
купэу «КІэмгуй» зыцІэм абхъаз-
адыгэ рэп пчыхъэзэхъэхэм
икІлэх кышчылауагъ ыкІи кыдэ-
шъуагъэх. Хыклэм ар лъэшэу
игуалэ хъугъэ. Дмитрий кы-
зэриуагъэмкІи, Абхъазым ща-
шырэ джэгухэм ар бэрэ джы
кышчыла, ныбжыкІлэхэм лъэшэу
якІасэ хъугъэ.

КІлэхым Дмитрий Габелиа
кыздихыгъэ шлухъафтынэу
Сыхъум зэрыт сурэтэу Т. Цвиж-
ба ышлыгъэр Адыгеим ибзыл-
фыгъэхэм я Союз итхъаматэу
Вэрэкыо Хыалимэт ритыжыгъ.
Республикэм адыгэ-абхъаз ли-
тературнэ фестивалыр шызэхэ-
щэгъэныр кыызэрадэхъугъэм
пае лъэшэу зэрафэразэр хи-
гъэунэфыкыгъ.

Щэджэгъоужым хыклэхэм
Мыекъуапэ зыщапІыхъагъ.
ЗекІо лъагъом тезыщагъэхэр
культурамкІи Мыекъопэ кълэ
администрацием и Гъэлорышлэ-
плэ ипашэу Цэй Роз. Нэужым
Еутых Асе и Дышъэ Ордэунэж
фестивалым хэлажэхэрэр
еблэгъагъэх ыкІи ар лъэшэу
ашлогъэшлэгъоныгъ, ащ илэшлэ-
гъэу чІлэхэм апыл кълэбархэм
защэгъэгъозагъ.

Фестивалым иятІонэрэ мафэ
псыкъечъхыплэу Рыфабгъо шы-
кІуагъ. Адыгеим ибзылфыгъэ-
хэм я Союз итхъаматэу Вэрэкыо
Хыалимэт фестивалым ыцІлэу
«Строфы на Руфабго» зыхэ-
дыкІыгъэ футболкэхэмрэ пІэо
жъаухэмрэ зэфэдэу лотхъабзэм
хэлажэхэрэм афигощыгъэх.

Хыклэхэм зекІо чыплэр лъэ-
шэу агу рыхыгъ. Бибэ Нуриет
ахэм нэшлэ-гушлэу къапэгъо-
кыгъ. Рыфабгъо лъэкпъ мэфэкІ-
хэу хыалъжъом, адыгэ кължыым,
адыгэ кължыым амафэхэр зэрэ-
щыкІохэрэм, ахэр Бибэ Мурадин
игукъэкІыкІи зэрэщызэхъащэ-
рэм щагъэгъозагъэх, адыгэ
чыгхатэу зышчыушъомбгъугъэм

хашагъэх. Лъэкпъ тамыгъэхэр
зыпышлэгъэ чыгхэу зызышта-
гъэхэм апхырыкІи, фестивалым
хэлажэхэрэр апэрэ псыкъе-
чъэхыплэу «Шум» зыцІэм еклэ-
лагъэх. Абхъазым кыкІыгъэ
хыклэхэм зекІо чыплэр лъэшэу
гулэтыплэ ащыхъугъ, псыкъечъэ-
хыплэм кышлырэ псыгъэхъунэм
лухъагъэх. Зэхэтыгъэ пстэумкІи
жыкІи чылытагъэр зэхэтшлагъ,
псым тыхэлэбагъ. Тигуапэу псы-
къечъэхыплэм имэкъэ жьынч
тыпэлъэшызэ усэхэм тыкълэ-
джагъ, сурэтхэр зыщытетхыгъэх.
Адыгэ-абхъазыбзэр а мафэм
псыкъечъэхыплэм щыдгъэлугъ,
кължыхъэ псы чъэрыр ащ шы-
хъат фэхъугъ. Шъэджэгъуашхэм
зекІо чыплэм ибысымхэм ты-
рагъэблэгъагъ. Адыгеим ина-
роднэ сурэтышлэу Гъогунэкыо
Мухъарбый иалыргъу блогъэхэр
зышыпылэгъэ хыклэщыр гулэ-
тыплэ. Ащ илэшлагъэхэм Дмитрий
псынклэу гу алытагъ. Адыгэ
хыклэщым лъэкпъ шхын хыалэл-
кІи кышчытпэгъокыгъэх. Абхъаз
ыкІи адыгэ гушылабэхэр зэрэ-
зэфэдэхэм, макъэхэр зэрэзэты-
рихъэхэрэм тарыгушылагъ. Псэм
нэсырэ, гум зэхышлэр жабзэу
ныдэлъфыбзэр зэрэщытыр кълэ-
гъэшыпкъэжъу, зы бзэ унагъо
тызэрэщытыр тымыгъэгъуашэу,
тигуапэу абхъаз-адыгэ гушыла-
бэхэр кыхъэдгъафэзэ тызэдэ-
гушылагъ. Абхъазым ежъхэм
абзэкІи зэреджэхэрэ «Апсны»
гушылэм («Псэм ихъэку» — зэрэ-
зэрадзэкІыжыкырэ) ылъапсэ
«псэ» адыгэ гушылэр зэрилъыр,
лъэкпъитІур зы бзэ лъапсэм
кыызэрэтекІыгъэм ишыхъатэу
ар зэрэщытым тшлогъэшлэгъонэу
игугъу тшыгъэ.

КІлэлэцІыкІлэхэм апае усэ
зытхырэр зэрэмакІэм игумэкІи
абхъаз ыкІи адыгэ лъэныкыуи-
тІумкІи зэфэдэу кычІлэкІыгъ.
Адыгеим ибзылфыгъэхэм я
Союз итхъаматэу Вэрэкыо Хы-
алимэт литературнэ фестивалым
хэлажэхэрэмкІи тызэмжыгъэ
шлухъафтын кыызкыуихыгъ —
адыгабзэкІи еж ытхыгъэ усэ
заулэмэ кыаджагъ, кІлэлэцІыкІ-
хэм афэгъэхыгъэхэри ахэты-
гъэх. Бзэхэр кыызэтенэхэм
пае сабый цыкІлоу кължыурэм
макъэхэр кълэлогъошлэу зэрэлэ-
кІлплъхъащым удегупшысэзэ
узэрэфэтхэн фаем зэхэсыгъэ-
хэм игугъу щашыгъ. Лъэкпыр
кызыкълэщытыр ныдэлъфыбз,
ар зылул сабыир гъошэцтэп.

КІлэхым Бибэ Нуриет зекІо
чыплэм кълэлогъэгъэ хыклэхэм
зэкІлэми нэлэплл шлухъафтын-
хэр аритыгъэх.

Фестивалым имафэхэр да-
хэу, гулэтыплэу, гъэшлэгъонэу
кІуагъэх. Гупшысэ зыхэпхынэу
шъхъадж зэхыгъэр кышлъхъа-
пэшт. Адыгэ-абхъаз литератур-
нэ фестивалым джар иублаплэу
Адыгеим гъэ кълэ шызэхъащэзэ
ашыным пстэуми ягугъаплэхэр
рапхыгъэх. Тилъэкпъхэр джыри
нахъ зэфыщэным, титхэкІо ныб-
жыкІлэхэр нахъ зэригъэшлэхэм,
тиныдэлъфыбзэхэр кължыумэ-
гъэнхэм ар афэлорышлэшт. Зэ-
хэщакІлоу Къаныкыо Заринэ ары
фестивалым пшъэрлэу фишлы-
рэр, мэхъэнэ шъхъалэу ритырэр.
Лотхъабзэм хэлажыгъэ пстэу-
ми ащ дырагъэштагъ.

**ТЭУ Замир.
Сурэтхэр: АМ.**

ЛЪЭПШЪЫКЪО Фатим.
Сүрэтыр: Іэшъынэ Аслъан.

Къэгъэлъэгъоныклэм илъэтегъэуцо къэблагъэ

Урыс тхаклоу, сценаристэу, Хэгъэу ззошхом хэлэжъагъэу Борис Васильевым итхыгъэ техыгъэу «А зори здесь тихие» зыфилорэ къэгъэлъэгъоным илъэтегъэуцо Адыгэ Республикэм и Театральнэ объединение жьоныгуаклэм и 7-м щыклошт.

Спектаклыр режиссерэу Константин Мишиным ыгъэуцугъ. Партиуе «Единэ Россием» ифедеральнэ проектэу «Хэку цыклум икультур» зыфилорэм ишъагъэкъэ къэгъэлъэгъоныклэм игъэуцун дэлэжъагъэх.

Заом фэгъэхыгъэ тхыгъэхэм ащыщэу мыр гу лъачлэм нэзыгъэсырэр герой шъхалэу хэт пшъэшэ нибжьыклэхэр, ахэр зэрэхэкуадэхэрэр, шъхадж кыры-кыуагъэр кызырэгъэлъэгъорэ шыклэ-амалхэр ары. «У войны не женское лицо» зыфилорэ сатырэу Алесь Адамович ироманэу «Война под крышами» зыфилорэр кызырэгъагъэрэр мыщ дэжым угу къэкыжы. Заом бзылфыгъэ насыпэу эпичыгъэхэм, нибжьыклэ дэдэу хэклодагъэхэм анэгухэр Борис Васильевым къытегъэлъэгъух. Режиссерэу Станислав Ростоцкэм повестым ицлэджэгъоу тырихыгъэ фильмым емыплыгъэ щылэпщтын. Гугъэузэу, пщымыгъупшэу ащ укырихыагылщтыгъ. Теклоныгъэм и Мафэ ипэгъоклэу телевизионнэ канал гупчэхэм къагъэлъэгъоштыгъэ фильмымхэм ар ренэу ахэтыгъ.

Сыд фэдэшта адэ Театральнэ объединением ыгъэуцурэ къэгъэлъэгъоным? Лъэтегъэуцом ыпэклэ спектаклыр хэыгъэ куп къыфагъэлъэгъуагъ. «Адыгэмак» ащ рагъэблэгъагъ. Сценэм тетхэу герой шъхалэу хэтхэм къагъэлъэгъорэ бзылфыгъэ шэн зэфэшъафхэм, ахэр заом зэрэзэрихыагылхэрэм, яныбжьыклэгъэ-гугъуемыллыныгъэ щыщэу къахэнэжырэм, узэмыжэгъэ лыгъэу кызыркуахырэм — а зэпстэум къэгъэлъэгъоклэ шыклэ-амал гъэшлэгъонхэр кызырэфэгъотырэм нэр темыхэу улъэплъэ. Заом илэхъан спектаклым ухещэ, пшъэшэ нибжьыклитфым, ежъхэм яшлэгъоныгъэклэ къэралыгъор къауху-мэнэу заом хэхъагъэхэм, къарыклоштым, тхыгъэм уеджэгъахэу, ошлэжымы, уафэ-щынэзэ къэгъэлъэгъоным уепллы.

— Къэгъэлъэгъоным зытехыгъэр — повесть. Ащ авторым иеу текст игъэкло-тыгъэ хэт, — **кыиотагъ Константин Мишиным.** — Джа кызырэгъагылхэрэр ары анахь шъхалэу сэ спытэрэр. Апэ

драматургием ыпъэныкыоклэ тыкыкли, театрэм кышыбгъэлъэгъон зэрэплъэ-кыштым тетэу, зэхъокыныгъэхэр фэт-шынхэу тыублагъ. Ау зэрэхуыгъэм тигъэрэзагъэп. Авторым итекст кыфэдгъэ-зэжы, зэрэтфэлъэклэу ар къэдгъэнагъ, зэблэтхуыгъэп. Повестым исюжет кы-зэклоцлэкы, дзэклол пшъашъэхэм яобразхэр гъэшлэгъонэу къетых, зэ-рыфэхэрэ чыплэ хыплэхэр игъэкло-тыгъэу къетхыхъэх. Гум нэсы, дахэ, зэхэ-шлэ зэфэшъафхэр къегъэушых.

Дзэклол пшъашэу ащыгъхэр, декора-циехэр, остыгъэр, макъэхэр зэрагъэ-федэрэр — пстэуми уналэ атетэу сценэм щыхуэрэм улъэплъэ: мары дзэклол пшъашъэхэр мээ пырыпыцум пхырэклых, ащ кыыхэкыгъэ къодыехэу орыжыпсым хэнэх, язырэм ищазымэ щычленэ, зау-цлэплыжыгъэу псы лушэо къабзэм къе-клолэжыых, зауэбзыжы, загъэпскы, нэужым ялбагъо техъажыых. Зэпытэу сценэм ар зэклэ кышыбгъэлъэгъуагъэ мэху. Къэгъэлъэгъоклэ амал гъэшлэгъон-хэр щыгъэфедэгъэх.

Пшъашъэхэм ярольхэр къэзышлыхэрэр

Театральнэ объединением иартистхэу Полина Богатаяр, Анастасия Некоз, Элеонора Старковар, Анастасия Федо-ренкэр, Тамрико Осадзе. Старшинам ироль къэзышлырэр Максим Сапич.

— Сэрклэ мы ролыр лэзэгъум фэд, — **кыелуатэ Максим,** — сэ зэрэсыушэ-тыгъэмклэ, цыф дэйи дэгъуи щылэп. Нэбгырэ пэпчэ лъэныкыуитлур кызы-щыхыщырэ чыплэхэм арыфэн ыпъэкышты. Тэ хэтхырэ лъэныкыор ары щэчалъэр зыбгъу зышлырэр. Старшинау Васковым ироль сэрклэ нэфынэм, нахь дэгъу уху-ным фэклорэ гъогу. Сэ сшъхэкли ар кыыздэхуэу сыфай, сфэуклочыштымэ сшлэрэп нахь. Заом хэтэу, тхымык-ла-гъоу щылар ынэ клэлыгъэу, зыпэлъэ-шыжызы Цыфэу къэнэным ыкыуачлэ рехыплэ. Зэхэшлэ ин зилэ цыфэу иоб-раз тапашъхэу къеуцо.

Дзэклол пшъашъэмэ ыгу афэгъуэз, тым фэдэу афэсакызы, арэу щытми, пшъэрылэу ялэм еллыгыгъэу, ариорэр агъэцэклэным ыналэ тетыгъ. Ау кыууху-мэшугъэхэп — заом упэлъэшын плъэ-кына?! Пшъэшытфыр чэзыу-чэзыоу

А. Лауенштер

хэклуадэх, старшинар псаоу къэнэ. Еджапэр бэмышлэу къаухыгъэ къодыагъ нахь мышлэми, щылэныгъэ гъогу клакоу къакулгъэм къэралыгъом щыфэшпыкба-гъэх, пым щыпэуцугъэх, яамал кызы-рихыу ядзэклол пшъэрылхэр агъэцэкла-гъэх. Илэс 19 — 20 нахь къаыгъэ-шлагъэу ахэр зэуаплэм лухагъэх, заом яшэнхэр зэблхыгъэх, язэхашлэ нахь махэ ышлыгъ. Жьалымыгъэу альэгъугъэм лашэр къаригъэштагъэу, шъхадж кы-гъэгъунагъэр иунагъу, ичыл, аукалыгъэ лахып-благъэхэм аль ашлэжыныр зи-ушъагъугъэхэри ахэтыгъэх.

— Къэгъэлъэгъоным илъэтегъэуцо кытфэмыгъэсыжыу тежэ, — **кыыхыгъэ-щыгъэ Театральнэ объединением ипа-щэу Ацумыжэ Рустам.** — Бэрэ ащ зыфэдгъэхъазырыгъэ ыкли мэхъанэ хэ-гыгъэ етэты. Блэлыгъэ зэпашлэрэ та-рихыр непэрэ уахътэм кызырэдгъэлъа-гъорэм имызакъоу, джырэ дунаимклэ купклэ шъхалэ зыхэлэ юфыгъохэр кы-рытэлэтых. Лъэтегъэуцор театральнэ мэфэклэ шпыпкэ хушты, епллы, хэлажэ зышлэгъо пстэури къетэгъэблагъэ!

ТЭУ Замир.

А. Гусев

Мэкъумэщ хъызмэтым фэщэгъэнхэр

Урысые зэнэкъокъоу «Аграрий» зыфилорэм иаужырэ уцугъо мы мафэхэм Мыеклопэ къэралыгъо технологическэ университетым щыкыуагъ.

Мэкъу-мэщым ыпъэныкыоклэ гурыт сэнэхъат зэзыгъэгъотырэ студентхэм ягухэлхэр ыкли япроектхэр мыщ кышыралотыкыгъэх.

Мы илэсым Адыгэ Республикэм имызакъоу, шьолъыри 9-мэ ащыщ нэбгырэ 56-рэ апэрэ уцугъом хэлэжъагъэх. Пэлудзыгъэ шыклэр кызыфагъэфедэзэ Дагыстаным, Краснодар, Ставропольскэ, Красноярскэ крайхэм, Ростовскэ, Белгородскэ, Иркутскэ, Оренбургскэ шьолъырхэм ащыщхэм яшлэныгъэхэр къагъэлъэгъуагъ. Анахь дэгъоу кыыхахыгъэ нэбгырэ 28-р финалым ихагъэх ыкли очнэ шыклэм тетэу япроектхэр къыралотыкыгъэх.

— Мыгъэ ятфэнэрэу мы зэнэкъокъур зэхэтэщэ, кыыхэгъэщыгъэн фае илэс къэс хэлажэхэрэм япчъагъэ зэхашлэу зэрэхъорэр. Лъэныкыуи 5-клэ зэтеуыгъэу зэнэкъокъур кыуагъэ. Проект пэпчэ мэкъу-мэщым ыпъэныкыоклэ зигъо къэсыгъэ юфыгъохэр, гумэкыгъохэр кышыралоты-кыгъэх, хэхъоныгъэхэр ышынхэмклэ хэкыплэу альэгъухэрэр къауагъ. Нэбгырэ пэпчэ зэрифа-шъуашэу зыкыгъэлъэгъуагъ, — **кыиуагъ Мыеклопэ къэралыгъо технологическэ универси-тетым мэкъу-мэщымклэ кафедрэм ипащэу Мамсыр Нурбий.**

Теклоныгъэ ыкли хагъэунафыкырэ чыплэ кыдэзыхыгъэхэр мы университетым члэхъанхэм-клэ балл тедзэу 10-рэ, 8-рэ къафыхагъэхъошт.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Сурэтыр: МКЪТУ-м ипресс-кыулыкыу.

Гъэхъагъэхэр ешлэх

Спортыр зиклэсэ Тыгужь Алкъэс ильэсипл хуыгъэу дзю-домклэ, шхъафит бэнэнымклэ, шапхъэ зыпымыль спорт лъэпкъэу грэпплингымклэ ыкIи панкратионымклэ гъэхъэгъэшлэхэр ешлэх.

Ащ итренерэу Брафтэ Амин кызыэриуагъэмклэ, Санкт-Петербург цыклогъэ зэнэ-кьокъум Алкъэс ящэнэрэ чыплэр кышыдыхыгъ. Ащ шьолъыр 53-мэ къарыкыгъэ спортсмен мин фэдиз хэлэжъагъ. Ащ ыпэ Налщык ыкIи Краснодар ащыклогъэ турнирхэм апэрэ чыплэр къащыхыгъ. Грэпплингымклэ Европэм изэнэкьокъоу Ростов на-Дону цыклуагъэм ящэнэрэ щыхуыгъ.

Краснодар, Санкт-Петербург ыкIи Дагыстан ащыклошт зэнэкьокъухэм зафегъэхъа-зыры. Адыгеим ыцIэ дахэкIэ рариггэлонэу, гъэхъэгъэшлэхэр ышлынху тыфэлъало Алкъэс цыклым.

Зэхъышагъэр ыкIи кыдзэ-гъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ Иофхэм-кIэ, IэкIыб къралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
кб. Мыекьюапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:
385000,
кб. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кбIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхъапэхуэ зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожыхъ.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапIэ, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кб. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4121
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 754

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъаIэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шхъаIэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэжIыжь зыхырэ секретарыр
ЖакIэмыкьо А. З.

Волейбол

Зэнэкьокъур аухыгъ

Мыекьюапэ волейболым-кIэ излухыгъэ чемпионат хульфыгъэ ыкIи бзыл-фыгъэ командэхэр хэлэ-жъагъэх.

Бзылфыгъэхэр зыщызэнэкьо-куыгъэхэ а 1-рэ лигэм хагъэунэ-фыкIырэ чыплэхэр кышыдзэ-хыгъэхэр кьэнэфагъэх. Зэфэхы-сыжхэм кызыэрагъэлъэгъуа-гъэмклэ, Кошхъэблэ районымклэ кьуаджэу Еджэркьюае икоман-дэхэм апэрэ чыплитур ахыгъ. Мыекьюапэ спорт еджапIэу

С. Джэнчатэм ыцIэ зыхырэм ипшъашъэхэр ящэнэрэ хуыгъэх.

Командэхэр зыдэщыт чыплэхэр ыкIи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

1. «Еджэркьюай-1» — 12.
2. «Еджэркьюай-2» — 9.
3. «СШ N 1 (2010)» — 6.
4. «СШ N 1-Стрела» — 3.
5. «Тульскэр-2» — 0.

Я 2-рэ лигэм команди 6 хэ-тыгъ, хагъэунэфыкIырэ чыплэ-хэм афэбэнагъэр 4. Ящэнэрэ хуыгъэ «Виктория-АГУ» зыфи-лорэр. Аужырэ зэлукIэгъоу шыла-

гъэм «Адыгеир» «СШ N 1-м» теклуагъ ыкIи чемпион хуыгъэ.

Командэхэр зыдэщыт чыплэхэр ыкIи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

1. «Адыгеир» — 15.
2. «СШ N 1» — 11.
3. «Виктория-АГУ» — 9.
4. «АГУ» — 7.
5. «МГТУ» — 2.
6. «Тульскэр-1» — 1.

Хульфыгъэ командэхэр купит-лоу гошыгагъэх, очко пчъагъэу рагъэкъугъэм елпытыгъэу анахъ дэгъухэр финалныкьом щызэлукIа-

гъэх. «Нартыр» командэу «Вете-ранхэр» зыфилорэм зылоклэм, пчъагъэр 3:1-у кышыуихыгъ ыкIи ящэнэрэ чыплэр кыфагъэшъо-шагъ. Финалым Мыекьюапэ «Аван-гардым» «Лабинскэм» кышыуи-хыгъ ыкIи зэнэкьокъум теклоны-гъэр кышыдыхыгъ.

ХагъэунэфыкIырэ чыплэхэр кыдзэыхыгъэхэм Мыекьюапэ физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет кыгъэ-хъазырыгъэ кубокхэр, медальхэр ыкIи дипломхэр, ешлэкIо анахъ дэгъухэм шлухафтынхэр афа-гъэшъошагъэх.

Футбол

Зичэзыу ешлэгъухэр

ФутболымкIэ Адыгеим ичемпионат кыдыхэлъытэ-гъэ зэлукIэгъухэр командэхэм яIагъэх.

БлэкIыгъэ зэнэкьокъум теклоны-гъэр кышыдзэыхыгъэ «Урожаир» джыри ешлэгъэгон.

Зыгъэпсэфыгъо мафэхэм кьуа-джэу Пэнэжыкьюае щызэлукIагъэх «Чэчэнаимрэ» «Кошхъаблэмрэ». Ешлэгъур 1:1-у аухыгъ. Джырэ уахъ-тэм апэрэ чыплэм щытыр коман-дэу «Кавказ Адэмый».

Командэхэр зыдэщыт чы-плэхэр ыкIи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

1. «Кавказ Адэмый» — 6.
2. «АГУ» — 3.
3. «Чэчэнай» — 1.
4. «Кошхъабл» — 1.
5. «Урожай» — 0.
6. «Мыекьюапэ» — 0.

Жьоныгуаклэм и 5-м коман-дэхэм зэлукIэгъуитIу ялэшт: «АГУ» — «Чэчэнай», «Мыекьюапэ» — «Урожай».

